

Spis treści

1. Wprowadzenie	9
1.1. Pojęcie rozwoju	9
1.2. Kierunki rozwoju psychicznego	12
1.3. Rozwój jako stadialny proces organizacji doświadczenia	20
2. Czynniki rozwoju	29
2.1. Stary spór „dziedziczność czy środowisko?”	29
2.2. Aktywność jako wyznacznik rozwoju psychicznego	31
2.3. Zewnętrzne determinanty aktywności	33
2.3.1. Warunki środowiskowe	33
2.3.2. Wymagania środowiskowe	35
2.3.3. Wzorce	36
2.4. Wewnętrzne determinanty aktywności	39
2.4.1. Możliwości jednostki	39
2.4.2. Indywidualne preferencje	42
2.5. Wzajemność związków między zewnętrznymi a wewnętrznymi determinantami aktywności	45
2.6. Podsumowanie	47
3. Rozwój procesów poznawczych	50
3.1. Zmiany rozwojowe w zakresie odbierania wrażeń	50
3.2. Rozwój czynności spostrzegania	55
3.2.1. Doskonalenie się analizy i syntezy spostrzeżeniowej	56
3.2.2. Wzrost dowolności procesu spostrzegania	62
3.2.3. Oddziaływania stymulujące rozwój spostrzegania	65
3.3. Rozwój myślenia	66
3.3.1. Materiał myślenia na kolejnych etapach rozwoju	68
3.3.2. Charakterystyka operacji umysłowych	73
3.3.3. Wzrost autonomii myślenia	81
3.3.4. Zmiana sposobu rozwiązywania problemów	83

3.3.5.	Rola nauczania w rozwoju myślenia	86
3.4.	Rozwój pamięci	92
3.4.1.	Główne kierunki zmian	95
3.4.2.	Oddziaływania stymulujące rozwój pamięci	98
3.5.	Podsumowanie	100
4.	Rozwój mowy	103
4.1.	Rozwój słownictwa i artykulacji	105
4.2.	Gramatyzacja mowy	111
4.3.	Funkcje mowy dziecka	114
4.4.	Rola oddziaływań społeczno-wychowawczych w rozwoju mowy	118
4.5.	Podsumowanie	125
5.	Rozwój emocjonalny	127
5.1.	Czynniki wywołujące emocje	129
5.2.	Różnicowanie się i wzrost trwałości reakcji emocjonalnych	135
5.3.	Formy przejawiania emocji	140
5.4.	Wpływ emocji na działanie	146
5.5.	Rozwój emocji jako kształtowanie się inteligencji emocjonalnej	150
5.6.	Podsumowanie	153
6.	Rozwój społeczny	154
6.1.	Rozwój percepcji społecznej jako podstawa różnicowania się zachowań społecznych	155
6.2.	Rozwój kontaktów społecznych	167
6.3.	Rozwój społeczny jako proces socjalizacji	175
6.4.	Podsumowanie	182
7.	Rozwój osobowości	184
7.1.	Kształtowanie się obrazu świata i własnej osoby	185
7.2.	Rozwój systemu motywacyjnego	197
7.2.1.	Powstawanie i rozwój podstawowych potrzeb	198
7.2.2.	Kształtowanie się motywacji związanej z systemem poznawczym	207
7.3.	Podsumowanie	210

8. Podstawowe osiągnięcia rozwojowe w poszczególnych okresach..	212
8.1. Niemowlęctwo	213
8.2. Wiek poniemowlęcy	216
8.3. Wiek przedszkolny	219
8.4. Młodszy wiek szkolny	223
8.5. Wiek dorastania i wiek młodzieńczy	227
8.6. Dorosłość	232
8.7. Podsumowanie	235
9. Metody badania rozwoju	237
9.1. Metody badania prawidłowości rozwojowych	237
9.1.1. Badanie zmian zachodzących z wiekiem	238
9.1.2. Badanie czynników wpływających na rozwój	241
9.2. Diagnoza rozwoju jednostki	246
9.2.1. Podejście psychometryczne	246
9.2.2. Podejście jakościowe	251
9.3. Podsumowanie	255
10. Nauczanie i wychowanie jako stymulacja rozwoju	257
10.1. Znaczenie rozwojowe podstawowych typów działalności człowieka	260
10.1.1. Zabawa	260
10.1.2. Nauka szkolna	263
10.1.3. Praca	268
10.2. Rozwojowe wyznaczniki podatności na oddziaływanie	270
10.3. Nauczanie i wychowanie a różnice indywidualne	275
10.4. Podsumowanie	280
Cytowana literatura	282